

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 872

van **VERA JANS**

datum: 18 september 2017

aan **JO VANDEURZEN**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

(Cyber)pesten - Acties en maatregelen

Het Vlaams actieplan ter bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector, is opgebouwd rond vier pijlers:

1. kennisverruiming en kennisdeling m.b.t. geweld op kinderen en jongeren;
2. algemene ondersteunende en sensibiliserende acties naar de brede bevolking ter bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van kinderen en jongeren;
3. adequaat en gepast omgaan met de integriteit van minderjarigen en met grensoverschrijdend gedrag en misbruik van kinderen en jongeren in de betrokken sectoren;
4. aanbieden van gepaste ondersteuning en hulp aan minderjarige slachtoffers en daders van grensoverschrijdend gedrag en misbruik.

Het plan omvat o.a. acties in functie van het realiseren van een geïntegreerde en afgestemde aanpak van (cyber)pesten en dit op basis van de vier pijlers hierboven opgesomd.

Uit het (gecoördineerde) antwoord van minister Vandeurzen op mijn schriftelijke vraag nr. 584 van 13 juni 2016 over acties en maatregelen ten aanzien van (cyber)pesten gaven de betrokken ministers aan dat al heel wat acties zijn opgestart. Verder gaven ze aan dat de monitoring van de acties uit het actieplan gebeurt door de werkgroep Integriteit die aangestuurd wordt door het kabinet van de minister van Welzijn. Aan deze werkgroep participeren de kabinetten en administraties van de beleidsdomeinen WVG, Onderwijs, CJSM (Jeugd, Sport en vanaf september 2016 aangevuld met Media).

1. Welke concrete sectorspecifieke acties en maatregelen heeft de minister vanuit zijn/haar beleidsdomein in het afgelopen jaar (de tweede helft van 2016 en de eerste helft van 2017) genomen in het kader van dit gemeenschappelijk engagement tegen pesten in het algemeen en cyberpesten in het bijzonder?
2. Welke concrete acties en maatregelen heeft de minister vanuit zijn/haar bevoegdheden in het afgelopen jaar in samenwerking met andere beleidsdomeinen en partners genomen in het kader van dit gemeenschappelijk engagement tegen pesten in het algemeen en cyberpesten in het bijzonder?
3. Welke concrete acties en maatregelen zijn nog gepland voor de tweede helft van 2017 en voor 2018 tegen pesten in het algemeen en cyberpesten in het bijzonder?

4. Hoeveel middelen heeft de minister ter beschikking voor sectorspecifieke acties en maatregelen in 2017? Graag een overzicht per actie of maatregel.
5. Hoeveel middelen besteedt de minister in 2017 in het kader van de samenwerking aan cofinanciering van acties en maatregelen? Graag een overzicht per actie of maatregel en het geïnvesteerde bedrag ten aanzien van het totale bedrag

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (682), Jo Vandeurzen (872), Philippe Muyters (819), Sven Gatz (380).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 872 van 18 september 2017

van **VERA JANS**

Inleidend geven we aan dat we met het oog op een coherent overzicht de antwoorden gebundeld hebben per pijler van het Vlaams actieplan integriteit. We geven achtereenvolgens een overzicht van de sectorspecifieke en van de beleidsdomeinoverschrijdende acties en maatregelen voor de periode medio 2016 – 2018. Alle sectorspecifieke acties kaderen in de tweede pijler van het Vlaams actieplan. De acties die ressorteren onder de eerste, de derde en vierde pijler worden beschreven onder het luik van de gemeenschappelijke acties. We geven in het overzicht per genomen en/of geplande actie aan welke financiële middelen werden/worden voorzien.

a) Sectorspecifieke acties en maatregelen in het kader van de uitvoering van het Vlaams actieplan integriteit (tweede helft 2016 - 2018)

In het kader van de tweede pijler van het Vlaams actieplan integriteit werden opnieuw heel wat duurzame sectorale *preventieve en sensibiliserende maatregelen* genomen m.b.t. de preventie en aanpak van (cyber)pesten.

JEUGD EN MEDIA / ONDERWIJS

In het kader van het breed informeren van kinderen en jongeren en hun begeleiders over alles wat hen bezig houdt, staat de Ambrassade in voor de verdere verspreiding van de *Jongerengids* (op papier en online) en de uitbouw van de *Jeugdinfotheek*. De Ambrassade werkt daarvoor samen met Sensoa, Tumult en Jong & van Zin en kreeg daarvoor in 2017 een subsidie van 1.800.000 euro. Vanaf 25 september 2017 worden 168.000 exemplaren van de *Jongerengids* verspreid naar 2669 basisscholen. De website van de *Jongerengids* telt 18.885 unieke bezoekers per maand. In 2018 lanceert de Ambrassade een communicatieplatform. Ook Jong & van Zin heeft een aanbod voor kinderen, jongeren en begeleiders. Dit omvat educatief materiaal, vorming en interventietrajecten. Voor de beleidsperiode 2018-2021 ontvangt deze organisatie jaarlijks een werkingsbedrag van 421.000 euro. Deze brede informatie overstijgt de niche (cyber)pesten, maar is relevant vanuit het uitgangspunt dat weerbaarheid tegen (cyber)pesten ook samenhangt met het kunnen beschikken over informatie en het zich daardoor gesterkt kunnen positioneren en handhaven in zijn of haar sociale context.

Specifieker van belang is de sensibilisering van kinderen, jongeren en ouders (i.v.m. onder meer risicovol online-gedrag), via www.tegencyberpesten.be en www.medianest.be (met informatie en tips over cyberpesten voor ouders). Beide websites zijn een initiatief van Mediawijs (Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid) in samenwerking met UAntwerpen/MIOS (Media en ICT in Organisatie en Samenleving). Zij maakten ook Cyber-Scan, een instrument voor schoolteams voor het voeren van een cyberpestbeleid. Mediawijs werkt dit jaar in samenwerking met Jong & van Zin ook aan de vertaling van een Engels lessenpakket over cyberpesten voor de lagere school (<http://cybersense.arieltrust.com/>). In november 2017 organiseren zij in samenwerking met Ketnet een campagneweek voor leerlingen van het 5de en 6de leerjaar, genaamd "De Schaal van M", waarin samen met de karakters van de Ketnetserie "4ever" mediawijze opdrachten gebracht worden in een klascontext. Ook in de toekomst blijven online risico's en cyberpesten voor Mediawijs belangrijke thema's. Zo organiseren zij samen met Child Focus overleg op Belgisch niveau onder de noemer "Belgian Better

Internet Consortium (B-BICO)” om samen met Waalse en federale partners afspraken te maken rond online preventie voor kinderen.

Op basis van de actuele subsidieovereenkomst (2015-2017) ontvangt Mediawijs in het kader van mediabeleid 600.000 euro werkingsmiddelen van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. In de nieuwe geplande overeenkomst (2018-2020/2021) wordt hiervoor maximum 650.000 euro voorzien. Mediawijs heeft voor het schooljaar 2017-2018 ook een overeenkomst met het departement onderwijs voor de vorming van leraren m.b.t. online risico's en cyberpesten via een mediacoach opleiding en een mediacoach online cursus.

In dit verband kan verwezen worden naar de lancering van de campagne 'No Hate Vlaanderen' op 10 december 2016 door de Vlaamse minister van jeugd en media Sven Gatz in de Dossin Kazerne in Mechelen. 107 organisaties bundelden hun krachten om haatspraak aan te pakken en onderschreven de platformtekst. De lancering kreeg heel wat pers aandacht. De Gids voor het bestrijden van online haatspraak door mensenrechteneducatie (uitgave van de Raad van Europa), Bookmarks, werd vertaald en uitgegeven in het Nederlands. De website www.nohate.be werd nieuw leven in geblazen. Er kwam een maandelijkse online nieuwsbrief naar alle onderschrijvers van het platform: No Hate Vlaanderen, met nieuws, tools en tips. De Weetewa vlogwedstrijd daagt jaarlijks jongeren van 13 tot 30 jaar uit om met een bepaald thema aan de slag te gaan. In 2017 stond 'online haat' in de kijker. Op 3 mei 2017 onderschreven de VUB en de ULB als eerste volledige universiteiten in Europa officieel de No Hate campagne in het bijzijn van minister Sven Gatz. Vier organisaties binnen de Vlaamse No Hate Speech Beweging (Mediawijs, Tumult, Mediaraven en ORBIT) sloegen de handen in elkaar voor het project AlterNarratief. Het doel is om mensen helpen om haatspraak te herkennen én handvatten aan te reiken om een effectieve reactie te bieden op haatzaaiers. AlterNarratief werd gelanceerd op 23 september 2017. Dit resulteerde in een chatbot over haatpraat, een keuzeplan met vragen die je jezelf moet stellen voor je effectief reageert en een vorming voor jeugdwerkers en leerkrachten met bijhorende website met achtergrondinformatie en werkvormen.

Tumult is trekker van het Netwerk "Kies kleur tegen Pesten" en bereikt jaarlijks minstens 30.000 kinderen en jongeren en 150 organisaties met hun campagne. Tumult reikt bij de opening van de week tegen pesten de "Pesten-dat-kan-niet!" prijs uit. In februari 2017 gebeurde dit voor de eerste keer ook specifiek voor het jeugdwerk. Tumult startte in april 2017 ook met een subwerkgroep voor het jeugdwerk in het kader van de voorbereiding van campagnes. De week tegen pesten 2018 zal doorgaan van 2 tot 9 februari 2018. De campagne zal opnieuw lopen onder hashtag #samentegenpesten. Tumult ontvangt voor de periode 2018-2021 jaarlijks 403.513 euro.

We vermeldde al Jong & Van Zin. We wijzen er bijkomend expliciet op dat groepsbevordering en pestpreventie één van kernthema's en -opdrachten is. In dezelfde context onderstrepen we het belang van Mediaraven. Dat staat immers in voor het versterken van de mediacompetenties en mediawijsheid van kinderen, jongeren en jeugdwerkers. De vereniging ontvangt voor de periode 2018-2021 jaarlijks 364 529 euro.

Het gekende Awel luistert naar alle kinderen en jongeren met een vraag, een verhaal en/of een probleem. Dat gebeurt via telefoon (102, gratis en anoniem), mail, chat en een forum. In 2016 had 7% van de vragen betrekking op pesten en cyberpesten. Awel ontvangt voor de periode 2018-2021 jaarlijks 462.243 euro.

Op 9 november 2017 organiseert het Departement Cultuur, Jeugd en Media in samenwerking met Jong & Van Zin en Tumult een startdag voor aanspreekpunten integriteit (API) binnen de jeugdsector. Bedoeling is om jeugdorganisaties aan de hand

van praktijkvoorbeelden te sensibiliseren en aan te moedigen om bovenlokaal API aan te duiden en eventuele kandidaat-API samen te brengen.

ONDERWIJS

Onderwijs zet verder in op het promoten van de methodiek van "peer-support" om pesten tegen te gaan. Dit gebeurt op basis van samenwerking met de Vlaamse Scholierenkoepel die het project "de Confixers" uitwerkte. Dit project wordt gecontinueerd in het schooljaar 2016-2017. Voor het schooljaar 2017-2018 wordt voorzien in extra werkingsmiddelen (27.000 euro) en een extra van 0.5 VTE detachering, wat neerkomt op een totale inzet van 1.5 VTE.

Jaarlijks wordt de organisatie van de week tegen Pesten ondersteund. In 2017 werd hiervoor 8000 euro toegekend aan het netwerk "Kies kleur tegen Pesten".

Onderwijs werkt ook mee aan de uitvoering van het actieplan "No-Hate Vlaanderen - 2016-2018", van het Vlaamse "No Hate Speech Platform".

De ouderkoepelverenigingen werken aan een brochure voor ouders die ingaat op de "do's" en "dont's" bij pesten met het oog op het versterken van de communicatie tussen ouders en scholen. Dit gebeurt naar analogie met de brochure "Werken aan een verbindend schoolklimaat? Hoe reageert jouw schoolteam doeltreffend op pesten" die reeds in 2015 verspreid werd.

In samenwerking met Child Focus, de Gezinsbond en de ouderverenigingen subsidieert het departement Onderwijs en Vorming jaarlijks vormingsavonden voor ouders en/of nascholingen voor het pedagogisch team over veilig ICT-gebruik. In 2017 werd het aanbod herzien en kunnen scholen kiezen uit 5 modules waaronder cyberpesten.

Het ondersteuningsproject eSafety Label helpt scholen bij het uitwerken van een ICT-veiligheidsbeleid. Via een online vragenlijst worden beleidsplanning, ICT-infrastructuur en de educatieve aanpak van ICT-veiligheid geëvalueerd. Op basis van de resultaten ontvangt elke school een persoonlijk actieplan. In 2017 werd het aanbod geactualiseerd. Ook hierin komt de preventie en aanpak van cyberpesten uitvoerig aan bod.

In de schoot van het overlegplatform Welbevinden en Pesten binnen de VLOR werd het project "t zalWelzijn" opgericht in samenwerking met CANON Cultuurcel en Iedereen Leest. Het doel is leerlingen te laten nadenken over welbevinden op school en dit te vertalen in een creatief project. 56 scholen konden inschrijven tijdens het schooljaar 2016-2017. Er werd hiervoor 130.000 euro voorzien. Vanaf het schooljaar 2017-2018 wordt het project verdergezet met middelen van Dynamo. Scholen zullen gestimuleerd worden om in te schrijven voor Dynamoprojecten. Wanneer ze daarbij specifiek inzetten op welbevinden en/of preventie van pesten op school kunnen zij het "t zalWelzijn"-label krijgen.

Het project "Re:Pest" wil een bijdrage leveren aan het voorkomen van pestgedrag op scholen en aan het verhogen van het welbevinden in de klas. Dit gebeurt door middel van een lessenspakket voor leerkrachten en een game waardoor leerlingen kennis maken met situaties en rollen bij pestgedrag. Het project loopt nog een laatste keer in het schooljaar 2016-2017.

SPORT

2016 stond het hele jaar door in het teken van pesten. De "Time Out tegen Pesten" (TOP)campagne (www.topindesport.be) werd gelanceerd om de sportsector te informeren over, te stimuleren en te ondersteunen in het actief werken aan een pestvrije omgeving. In dit kader werd achtergrond- en ondersteuningsmateriaal aangereikt rond

zes actievelden: bewustwording, een positief groepsklimaat, een aanspreekpunt en een meldingsprocedure, een gedragscode, thematraining en gepast reageren op basis van de "no blame" benadering. Het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport (ICES) werkte in samenwerking met Tumult hieromtrent ook een vormingsaanbod uit.

De TOP-campagne kende in februari 2017 een climax in de "Vlaamse week tegen pesten". Een video met de Rode Duivels en een filmpje "Jens vs. de Pestkoppen" werd gepost op de sociale media. ICES kreeg voor de uitwerking daarvan een bijkomende projectsubsidie van 16.000 euro. ICES maakt ondertussen officieel deel uit van het Vlaams netwerk "Kies kleur tegen pesten". Nog in 2017 werd extra ingezet op sensibilisering van sportdiensten en -federaties. Dit gebeurde onder meer via een extra aanbod TOP-vorming. Voorts hielden 25 sportfederaties een TOP-fotowedstrijd.

ICES staat garant voor een duurzame continuering van de acties van de TOP-campagne via het online en gratis beschikbaar stellen van het daaraan gekoppeld materiaal. Dit zal gebeuren via de bestendiging van de campagnewebsite in een toolpagina op de ICES website (www.ethischsporten.be). Dit krijgt overigens nu al een plaats in de initiatorcursus bij de Vlaamse Trainersschool. Daarin verwijzen ze naar het theoretisch kader van de campagne en de daarbij ontwikkelde materialen. ICES werkt in 2017 samen met Sensoa aan het profiel en de ondersteuning van aanspreekpersonen integriteit op sportfederatie-/sectorniveau.

Het najaar wordt door Sensoa in samenwerking met ICES een vormingspakket voor API's uitgewerkt.

WVG

Bij de uitbouw van de kindvriendelijke 1712 werd in 2016 aandacht besteed aan de problematiek van (cyber)pesten. Voor de in dit kader opgezette bekendmakingscampagne werd 25.000 euro voorzien in 2016 en 5000 euro in 2017. Het departement WVG ondersteunt ook de jaarlijkse sensibiliseringscampagne voor de verdere bekendmaking van de chatbox www.nupraatikerover.be bij jongeren. Hiervoor werd in 2017 5000 euro voorzien.

Onderwijs, Jeugd en Sport werkten actief mee aan het onder de aandacht brengen van het kindvriendelijk 1712 en de jaarlijkse sensibiliseringscampagne van de chatbox [nupraatikerover.be](http://www.nupraatikerover.be).

b) Gemeenschappelijke acties en maatregelen in het kader van de uitvoering van het Vlaams actieplan integriteit (tweede helft 2016 - eerste helft 2017)

In het kader van de eerste pijler (*kennisverruiming en kennisdeling*) werd in het najaar 2016 gewerkt aan de voorbereiding van een vervolgwetenschappelijk onderzoek op het in 2010 opgezette onderzoeksproject van het kinderrechten-commissariaat m.b.t. geweld op kinderen en jongeren in Vlaanderen. De eerste fase is eind februari 2017 afgerond. Het betreft de consolidering van de initiële vragenlijsten voor kinderen en jongeren en het ontwikkelen van een aanvullende nieuwe module m.b.t. (cyber)pesten. Met deze module willen we duidelijker zicht krijgen op de aard en de omvang van (cyber)pesten in diverse settings. De resultaten en onderzoeksbevindingen in dat verband moeten leiden tot beleidsaanbevelingen en finaal tot een afgestemde aanpak door de betrokken beleidsdomeinen. Het vervolgonderzoek is ondertussen opgestart en vindt plaats in de periode september 2017-februari 2018. Het wordt uitgevoerd door UC Limburg vzw campus Diepenbeek. Het onderzoeksrapport zal in juni 2018 beschikbaar zijn. Voor dit onderzoeksproject is 80.000 euro voorzien door het departement WVG.

Nog in het kader van de eerste pijler wordt in de periode januari – december 2017 werk gemaakt van een *kennisplatform integriteit* voor vrijwilligers en professionals in de betrokken sectoren. De thematiek (cyber)pesten krijgt daarin een plaats. Dit gebeurt op

basis van cofinanciering door alle betrokken beleidsdomeinen (75.000€, waarvan 26.000€ door WVG, 25.000€ door Onderwijs, 12.000 € door Jeugd en 12.000 € door Sport).

Voor wat de derde pijler betreft (*gepast omgaan met grensoverschrijdend gedrag*), wordt in alle beleidsdomeinen permanent ingezet op vorming rond het Vlaggensysteem en het Raamwerk Seksualiteit en Beleid.

Voor wat de vierde pijler betreft, (*gepaste ondersteuning en hulp bieden aan slachtoffers en daders*) wordt in 2017 verder gewerkt aan het optimaliseren van de toeleiding naar 1712 vanuit de sectoren onderwijs, jeugd en sport en aan het uitwisselen van expertise m.b.t. het werken met peer-support.